

Fabrova opazovanja in razlage so sprejete v knjigo brez ozira na to, da veljajo dandanes za „značilen zgled stare šole“ („Musterbeispiele der alten Schule“, George Bohn, Die neuere Tierpsychologie, nemški prevod iz francoščine, Leipzig 1912, str. 93). Ugovarjal jim je P. Marchal že l. 1892 in jih „na izboren način kritično ocenil“ (George Bohn, l. c. str. 93). Dovolim si opozoriti le na en slučaj Fabrovega modrovanja. O skarabeju pravi Fabre (II, str. 66), da je s svojo okroglo kepo rešil lep znanstven problem. Da se kepa kolikor moči malo izsuši, naj ima kolikor mogoče majhno površje. Vendar naj sprejme kolikor moči obilo hraniva za ličinko. „Katero telo ima ob najmanjšem površju največjo vsebino? To je krogla, pravi geometrija“. „Skarabej torej dela tako, kakor da so mu natanko znani zakoni o izhlapanju in zakoni geometrije“. Enako naj bi osa bila veččak v anatomiji in fiziologiji gosenic. Do takih nesprijemljivih skrajnosti zaide, kdor, četudi nehote splošno pripisuje živalim človeško preudarnost. Novejša živalska psihologija — začetnik ji je Jacques Loeb (1888) — izsleduje nagonne pojave brez takih pred-sodkov. Že dosedanji uspehi kažejo, da „ne bo več dolgo, in izraz „nagon“ izgine iz znanstvenega imenstva prav tako, kakor je izginil „horror vacui“ iz fizike in je zginila „vis vitalis“ iz fiziologije“ (Waxweiler, 1907). Sličnega mnenja je Bohn, ki pravi, da so nagoni skupki raznih elementarnih pojavov, beseda nagon pa ne velja za pojasnilo (l. c. str. 176). Še drug veččak, H. E. Ziegler, pravi: Nagoni se razlikujejo od odsevov (refleksov) le v tem, da so bolj sestavljeni pojavi, zlasti pa v tem, da ne povzročajo samo delovanja enega organa, nego vse živali (Begriff des Instinktes einst und jetzt 1910, str. 46). *Ferd. Seidl.*

Fr. Novak, Slovenska stenografija. Prvi del. Korespondenčno pismo. Tretja, bistveno neizpremenjena izdaja. V Ljubljani, 1916. Založila Katoliška bukvarna. V. 8°. (VI) + 39 str. teksta in 67 str. litografije. Cena nevez. knjigi 4 K 20 v.

Pred šestnajstimi leti je izšla Novakova učna knjiga slovenske stenografije v prvi izdaji; od tedaj si je priboril njegov sistem med nami splošno veljavo. Najlepši dokaz porabnosti tega dela je dejstvo, da je razmeroma v kratkem času bil potreben že tretji natis, ki po svoji dovršeni tipografski in litografski opremi ne zaostaja prav nič za podobnimi najboljšimi učnimi knjigami drugih narodov. Stenografskega dela tokrat ni prireditelj sam avtografiral, ampak ga je brezhibno oskrbel češki stenografski strokovnjak K. Bláha v Pragi. *Š—r.*

Pedagoški letopis za leto 1915. XV. zvezek. Na svetlo daje Slovenska šolska matica v Ljubljani. Uredil H. Schreiner. Ljubljana, 1916. V. 8°. 94 str.

Kakor ves čas vojne, tako je tudi letos Slovenska šolska matica razposlala svojim članom le dve knjigi: zaključni snopič Bežkovega „Občnega vzgojeslovja z dušeslovnim uvodom“ in pa „Pedagoški letopis“. O prvi knjigi je Zvon že v letošnji junijski in julijski številki obširno poročal. V Letopisu je Jos. Schmoranz zbral podatke o aktivnem sodelovanju slovenskega učiteljstva pri svetovni vojni. Naravno, da ti podatki ne morejo biti popolni, pristno sliko bo možno podati šele po vojni; vendar je potrebno, da se znaša gradivo že sedaj. Seznam našteva 39 padlih in 52 odlikovancev izmed vrst našega učiteljstva. Ravnatelj H. Schreiner se je lotil važnega aktualnega vprašanja o mladinskem skrbstvu, oziroma mladinskih zavetiščih. Pisatelj razpravlja o razmerju in delokrogu šole in doma pri vzgoji otrok, o deških in mladinskih zavetiščih, o „selcih in stezosledcih“ ter o vojaški pripravi mladine in o domovinski vzgoji. Mnogo zdravih nasvetov tiči v tej razpravi, ki jih naj udelejšijo naši vzgojitelji in naše učne oblasti! — M. Pirc je sestavil skromno poročilce o delovanju Matice in imenik društvenikov, katerih je štela l. 1915 — 761.

J. Š.